

Agata TAMOŃ

Wydział Filologiczno-Pedagogiczny

Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny w Radomiu

Kierunek: Pedagogika

Specjalność: Diagnostyka i terapia

Promotor: dr hab. Elżbieta SAŁATA, prof. nadzw. UTH, Radom

Osobowość nauczyciela szkoły podstawowej w opinii uczniów i nauczycieli

Personality of a primary school teacher in view of pupils and teachers

Słowa kluczowe: współczesny nauczyciel, osobowość, cechy.

Key words: contemporary teacher, personality, features.

Abstract: The aim of the study is to characterize personality of contemporary teacher on the basis of opinions of students and teachers from primary schools. According to their responses modern personality of teacher should be based on the following characteristics: openness, reliability, perseverance, dedication, empathy and unfailing willingness to help.

Nauczyciel w prawidłowy sposób wypełnia swoją zawodową rolę tylko wtedy, gdy posiada określone kompetencje i kwalifikacje. Siłą nauczyciela jest jego zasób wiedzy, zdolności i przekonania niezbędne do efektywnej pracy dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej w szkole. W literaturze pedagogicznej osobowością nauczyciela

zajmowali się przede wszystkim: Wincenty Okoń, Robert Kwaśnica, Barbara Bechowska, Mieczysław Lejman, Maria i Ryszard Radwiłowiczowie, Stanisław Dobrowolski.

Zdaniem Wincentego Okonia nauczyciel to: *nazwa zawodu oznaczająca kogoś, kto uczy innych, przekazując im wiadomości i umiejętności, bądź naucza kogoś, jak ma żyć* (Okoń, 2003, s. 371).

Współcześnie, *rola nauczyciela to jedna z najtrudniejszych ról zawodowych. Z jednej strony występuje w roli strażnika tradycji, z drugiej oczekuje się od niego wprowadzania uczniów w zmieniający się świat z potrzebnymi do tego kompetencjami*” (Filipiak 2008, s. 35).

Nauczyciel musi być odpowiednio wykształcony, wręcz powinien stać się specjalistą w tym, co robi. Musi być wyszkolony zarówno pod względem dydaktycznym, jak i wychowawczym. Powinien mieć dobrze opanowaną wiedzę ogólną i umiejętności zawodowe. Oczekiwania społeczne co do kwalifikacji oraz kompetencji nauczycielskich ulegają ciągłym zmianom.

Ważne jest określenie poszczególnych predyspozycji osobowościowych potrzebnych do nauczania, które dawały solidną motywację do pracy, gwarantowały zdobycie potrzebnych umiejętności i pozwalały na spełnienie misji nauczycielskiej. Kryły się pod różnymi nazwami m.in. jako: *dusza nauczycielstwa, talent pedagogiczny, zdolność wychowawcza, uzdolnienie zawodowe nauczyciela, ideał, typ antropologiczny, instynkt rodzicielski, intuicja opiekuńcza, dominujące właściwości psychiki, które czasem utożsamiano ze strukturą duchową, czyli osobowością. Określano ją jako uzdolnienie do zawodu nauczycielskiego, dyspozycję do wychowawczego oddziaływania wyznaczane przez zespół cech psychofizycznych* (Rusiecki, 2004, 976). Zarówno wtedy, jak i teraz wiadomym było i jest, że *szlachetna indywidualność nauczyciela stanowi nieocenioną wartość w procesie edukacyjnym* (Szkolak, 2005, s. 64). Zdaniem E.R. Hilgarda osobowość to: *zorganizowana struktura cech indywidualnych i sposobów zachowania, które decydują o specyficznych sposobach przystosowania się danej jednostki do jej środowiska. Struktura osobowości jest układem niepowtarzalnym* (za Hołodiuk, 2005, s. 5). Zgodnie ze sformułowaniem Hilgarda każdy człowiek różni się od innych dzięki swojej osobowości. Można tworzyć różne typologie, klasyfikować dane osobowości dzięki podobnym cechom. W artykule pt. „Osobowość nauczyciela wychowawcy” Joanna Hołodiuk zaznacza, że *Współczesny nauczyciel powinien się orientować praktycznie we wszystkich dziedzinach życia społecznego, być otwarty na wszelkie nowości, a jednocześnie rozsądnie dokonywać wyborów. Jako wzór dla swych podopiecznych winien się wystrzegać zazdrości i uczyć nawiązywania współpracy z różnymi osobami w celu osiągnięcia sukcesu. Współczesny nauczyciel powinien umieć akceptować i podążać za zmianami społecznymi i oświatowymi, być kreatywnym, wytrwałym i opanowanym emocjonalnie, przyjacielskim, solidarnym i towarzyskim osobą wspaniałomyślną, mającą wyznaczone wartości i postawę ideową*.

Celem moich badań było **scharakteryzowanie osobowości współczesnego nauczyciela na podstawie opinii uczniów i nauczycieli szkół podstawowych**.

Problem główny w mojej pracy był następujący:

Jaka jest osobowość współczesnego nauczyciela w percepcji uczniów oraz samoocenie nauczycieli szkół podstawowych?

Biorąc pod uwagę problem główny w mojej pracy, określiłam następujące problemy szczegółowe:

1. **Jaki zdaniem uczniów jest współczesny nauczyciel?**
2. **Jaki powinien być ideał osobowy nauczyciela w opinii uczniów i nauczycieli szkół podstawowych?**

Badania ankietowe oraz obserwacje przeprowadziłam wśród uczniów klas IV–VI oraz nauczycieli szkół podstawowych. Uczniowie odbierają swoich nauczycieli jako osoby bardzo doświadczone, wymagające, które posiadają odpowiednie kompetencje zawodowe. Przedstawiają ich jako ludzi stanowczych, umiejących się komunikować i charakteryzujących się brakiem cierpliwości w stosunku do swoich podopiecznych. Chcieliby, aby ich nauczyciele byli osobami sprawiedliwymi, otwartymi, pomocnymi oraz znającymi uczniów i ich możliwości.

Badani nauczyciele uważają, że bardzo często wykazują się brakiem kompetencji zawodowych i nie zawsze można liczyć na ich pomoc. Nie są pewni swoich kolegów z pracy, ale mimo to zgodnie twierdzą, że nauczyciele prawidłowo wykonują swoje obowiązki zawodowe. Ta sytuacja jest rozbieżna, ponieważ nie można być dobrym nauczycielem, nie mając odpowiednich kompetencji, a także chęci pomocy dla drugiego.

Osobowość współczesnego nauczyciela w opinii uczniów i nauczycieli szkół podstawowych powinna opierać się na następujących cechach: sprawiedliwość, cierpliwość, komunikatywność, empatia, znajomość uczniów i ich możliwości. Co prawda ideał osobowy nauczyciela różni się w podejściu uczniów i nauczycieli. Jednak najważniejsze cechy pokrywają się w odpowiedziach obydwu badanych grup. Uczniowie chcieliby, aby ich nauczyciele dobrze znali swoich podopiecznych i ich możliwości i aby zawsze mogli liczyć na ich pomoc. Zaś nauczyciele uważają, że ich zawód zobowiązuje do większej stanowczości.

Ukazanie najważniejszych cech współczesnego nauczyciela w opinii uczniów i nauczycieli wydaje się szczególnie potrzebne w dobie ciągłych zmian. Myślę, że opisane przeze mnie wnioski będą przydatne zarówno nauczycielom, jak i uczniom. Szczególnie chodzi mi tu o młodych, zaczynających dopiero swoją pracę zawodową nauczycieli, którzy nie do końca od razu potrafią się odnaleźć w zaistniałej rzeczywistości.

Bibliografia

1. Okoń W., (2003) *Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej*, Warszawa, Wydawnictwo Akademickie „Żak”.
2. Filipiak E., (red.) (2008) *Rozwijanie zdolności uczenia się. Wybrane konteksty i problemy*, Bydgoszcz, Wydawnictwo UKW.
3. Rusiecki M., (2004) *Osobowość nauczyciela*, [w:] *Encyklopedia Pedagogiczna XXI wieku*, tom III, Warszawa, Wydawnictwo Akademickie „Żak”.
4. Szkołak A., (2005) *Osobowość nauczyciela klas początkowych jako wartość w procesie edukacyjnym*, Kielce, Wydawnictwo Pedagogiczne ZNP.
5. Hołodiuk J., (2005). *Osobowość nauczyciela wychowawcy*, „Edukacja i Dialog” nr 3.